YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

16 päivänä helmikuuta 2006 *

Asiassa C-137/04,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Regeringsrätten (Ruotsi) on esittänyt 8.3.2004 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 15.3.2004, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Amy Rockler

vastaan

Försäkringskassan, aiemmin Riksförsäkringsverket,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit R. Schintgen, R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari), G. Arestis ja J. Klučka,

* Oikeudenkäyntikieli: ruotsi.

julkisasiamies: A. Tizzano,
kirjaaja: hallintovirkamies C. Strömholm,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 17.11.2005 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Försäkringskassan, aiemmin Riksförsäkringsverket, edustajanaan H. Almström,

— Ruotsin hallitus, asiamiehenään A. Kruse,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään D. Martin ja K. Simonsson,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 39 artikla) tulkintaa.

2 Kysymys on esitetty riita-asiassa, jossa kantajana on Amy Rockler ja vastaajana Ruotsin sosiaaliturvaviranomainen (Försäkringskassan, aiemmin Riksförsäkringsverket) ja joka koskee sitä, otetaanko vanhempainrahan määrää laskettaessa huomioon se työskentelyjakso, jonka ajan Rockler oli vakuutettu Euroopan yhteisöjen yhteisessä sairausvakuutusjärjestelmässä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Ruotsissa yleistä sosiaalivakuutusta koskevan lain [lag (1962:381) om allmän försäkring, jäljempänä AFL] 4 luvussa ovat vanhempainrahaa koskevat säännökset.

4 AFL:n 4 luvun 3 §:n mukaan vanhempainrahaa suoritetaan vanhemmille 450 päivän ajan lapsen syntymästä ja enintään siihen asti kun lapsi on täyttänyt kahdeksan vuotta tai päättänyt ensimmäisen kouluvuotensa, jos tämä ajankohta on myöhäisempi.

5 AFL:n 4 luvun 6 §:ssä säädetään, että vanhempainraha on vähintään 60 Ruotsin kruunua päivässä (jäljempänä taattu vähimmäismäärä). Tämän lisäksi ensimmäisten 180 päivän ajalta vanhempainraha maksetaan sairauspäivärahan suuruisena, jos vanhempi on ollut yhtäjaksoisesti vähintään 240 päivää välittömästi ennen synnytystä tai ennen synnytyksen laskettua ajankohtaa vakuutettu taatun vähimmäismäärän ylittävästä sairauspäivärahan määrästä.

6 AFL:n 3 luvun 2 §:n mukaan sairauspäiväraha lasketaan sen vuotuisen ansiotulon perusteella, jonka vakuutetun voidaan olettaa, ilman olosuhteiden olennaista muuttumista, saavan tekemällä työtä Ruotsissa.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

7 Amy Rockler on Ruotsin kansalainen. Hän oli työskennellyt matkustamohenkilöstön päällikkönä 15.10.1996 asti erään lentoyhtiön palveluksessa. Tämän jälkeen hän oli sihteerinä Euroopan yhteisöjen komission palveluksessa Brysselissä 16.10.1996–31.12.1997. Hän palasi lentoemännän tehtäviinsä 1.1.1998 alkaen. Hänelle syntyi tytär 2.7.1998.

8 Ruotsin sosiaaliturvaviranomainen hylkäsi 16.1. ja 20.3.1998 tekemillään päätöksillä Rocklerin hakemukset, joilla hän oli anonut vanhempainrahaa vanhempainlomansa 180 ensimmäiseltä päivältä sairauspäivärahan suuruisena, perustellen päätöksensä sillä, ettei häntä ollut yhtäjaksoisesti vähintään 240 päivää välittömästi ennen synnytystä tai ennen synnytyksen laskettua ajankohtaa vakuutettu kansallisessa sairausvakuutusjärjestelmässä taatun vähimmäismäärän ylittävältä määrältä, eikä hänen olisi pitänyt olla tällä tavoin vakuutettu eikä hän ollut osoittanut olleensa vakuutettuna jonkin toisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla.

9 Amy Rockler valitti näistä päätöksistä länsrätten i Skåne läniin, joka kumosi ne 24.3.1999 antamallaan tuomiolla.

10 Kansallinen sosiaaliturvaviranomainen valitti tästä tuomiosta Kammarrätten i Göteborgiin, joka muutti sitä 27.12.2000 antamallaan tuomiolla.

11 Amy Rockler valitti Kammarrättenin tuomiosta Regeringsrätteniin, joka on esittänyt ennakkoratkaisupyynnön.

12 Regeringsrätten päätti lykätä asian ratkaisua esittääkseen yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko [perustamissopimuksen 48 artiklan] säännöksiä tulkittava siten, että sovellettaessa kansallisen lain säännöstä — jonka mukaan työntekijän on täytynyt olla vakuutettu tietyn odotuskauden ajan saadakseen sairauspäivärahan suuruisen etuuden vanhempainloman ajalta — se kausi, jonka ajan työntekijä on ollut vakuutettuna Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen mukaisesti yhteisessä sairausvakuutusjärjestelmässä, on otettava huomioon kyseisen kauden täyttymistä laskettaessa?"

Ennakkoratkaisukysymyksen arviointi

13 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kysyy sitä, onko sen käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä olevan kaltaista kansallista lainsäädäntöä sovellettaessa

tulkittava perustamissopimuksen 48 artiklaa siten, että työskentelyjakso, jonka ajan työntekijä on ollut vakuutettuna Euroopan yhteisöjen yhteisessä sairausvakuutusjärjestelmässä, on otettava huomioon.

14 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kaikki yhteisöjen kansalaiset, jotka ovat käyttäneet oikeuttaan työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen ja tehneet työtä muussa jäsenvaltiossa kuin asuinvaltiossaan, kuuluvat asuinpaikastaan ja kansalaisuudestaan riippumatta perustamissopimuksen 48 artiklan soveltamisalaan (asia C-385/00, De Groot, tuomio 12.12.2002, Kok. 2002, s. I-11819, 76 kohta; asia C-232/01, Van Lent, tuomio 2.10.2003, Kok. 2003, s. I-11525, 14 kohta ja asia C-209/01, Schilling ja Fleck-Schilling, tuomio 13.11.2003, Kok. 2003, s. I-13389, 23 kohta).

15 On muistettava, että Euroopan yhteisöjen virkamies on siirtotyöläinen. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan muussa jäsenvaltiossa kuin kotimaassaan työskentelevä yhteisön kansalainen ei lakkaa olemasta perustamissopimuksen 48 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu työntekijä sen vuoksi, että hän työskentelee kansainvälisessä järjestössä, vaikka työskentelyjäsenvaltioon saapumisen ja siellä oleskelun edellytyksistä olisikin erikseen määrätty kansainvälisellä sopimuksella (yhdistetyt asiat 389/87 ja 390/87, Echternach ja Moritz, tuomio 15.3.1989, Kok. 1989, s. 723, 11 kohta; em. asia Schilling ja Fleck-Schilling, tuomion 28 kohta ja asia C-293/03, My, tuomio 16.12.2004, Kok. 2004, s. I-12013, 37 kohta).

16 Tästä seuraa, että työntekijältä, joka on jäsenvaltion kansalainen, kuten Rocklerilta, ei voida evätä perustamissopimuksen 48 artiklassa taattuja sosiaalisia oikeuksia ja etuja (em. yhdistetyt asiat Echternach ja Moritz, tuomion 12 kohta ja em. asia My, tuomion 38 kohta).

17 Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että kaikkien henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevien EY:n perustamissopimuksen määräyksien tarkoituksena on

helpottaa yhteisön jäsenvaltioiden kansalaisten kaikenlaista ansiotyön harjoittamista koko yhteisön alueella, ja kyseisten määräysten vastaisia ovat kaikki toimenpiteet, joilla voi olla epäsuotuisa vaikutus näihin kansalaisiin, kun he haluavat harjoittaa taloudellista toimintaa toisen jäsenvaltion alueella (asia C-370/90, Singh, tuomio 7.7.1992, Kok. 1992, s. I-4265, Kok. Ep. XIII, s. I-19, 16 kohta; em. asia De Groot, tuomion 77 kohta ja em. asia Van Lent, tuomion 15 kohta).

18 Tähän lisättäköön, että säännösten, joilla estetään jäsenvaltion kansalaista lähtemästä kotimaastaan tai saadaan hänet luopumaan lähtemisestä ja käyttämästä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, on siten katsottava rajoittavan tätä vapautta, vaikka näitä säännöksiä sovellettaisiin siitä riippumatta, minkä valtion kansalaisia kyseessä olevat työntekijät ovat (em. asia De Groot, tuomion 78 kohta, em. asia Van Lent, tuomion 16 kohta ja em. asia Schilling ja Fleck-Schilling, tuomion 25 kohta).

19 Kansallinen sääntely, jossa ei vanhempainrahan määrää vahvistettaessa oteta huomioon työskentelyä, jonka aikana vakuutettu on kuulunut Euroopan yhteisöjen yhteiseen sairausvakuutusjärjestelmään, voi saada jäsenvaltion kansalaisen olemaan lähtemättä tästä jäsenvaltiosta työskennelläkseen jonkin toisen jäsenvaltion alueella sijaitsevassa Euroopan unionin toimielimessä, jos hän ottamalla vastaan toimen tällaisessa toimielimessä menettäisi mahdollisuutensa saada kansallisen sairausvakuutuksen perusteella perhe-etuuden, johon hänellä olisi ollut oikeus, ellei hän olisi ottanut kyseistä tointa vastaan (ks. vastaavasti em. asia My, tuomion 47 kohta).

20 Tästä seuraa, että kansallinen sääntely, josta pääasiassa on kyse, rajoittaa työntekijöiden vapaata liikkuvuutta, mikä on pääsääntöisesti kielletty perustamissopimuksen 48 artiklassa.

21 Asiassa on kuitenkin selvitettävä, voidaanko rajoitusta pitää perusteltuna muiden perustamissopimuksen määräysten vuoksi.

22 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan toimenpidettä, jolla rajoitetaan jotakin perustamissopimuksessa taatuista perusvapauksista, voidaan pitää perusteltuna ainoastaan, jos sillä pyritään perustamissopimuksen mukaiseen perusteltuun päämäärään ja se on suhteellisuusperiaatteen mukainen. Tästä syystä toimenpiteellä on voitava taata sillä tavoitellun päämäärän toteuttaminen ja se, ettei toimenpiteellä ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän päämäärän saavuttamiseksi (ks. erityisesti asia C-19/92, Kraus, tuomio 31.3.1993, Kok. 1993, s. I-1663, Kok. Ep. XIV, s. 177, 32 kohta ja asia C-100/01, Oteiza Olazabal, tuomio 26.11.2002, Kok. 2002, s. I-10981, 43 kohta).

23 Ruotsin hallitus esittää, että AFL on tehnyt päätöksensä sellaisten objektiivisten seikkojen perusteella, jotka eivät liity kyseessä olevien henkilöiden kansalaisuuteen ja jotka ovat oikeassa suhteessa perustellusti tavoiteltuun päämäärään estää vakuutuskausien yhteenlaskemiseen liittyviä väärinkäytöksiä. Ruotsin hallituksen mukaan taatun vähimmäismäärän ylittävän vanhempainrahan myöntäminen siirtotyöntekijöille, jotka ovat työskennelleet jossakin Euroopan unionin toimielimessä, rasittaisi huomattavalla tavalla kansallisia sosiaaliturvajärjestelmiä ja johtaisi siihen, että ne jäsenvaltiot, kuten Ruotsin kuningaskunta, jotka maksavat suurta vanhempainrahaa, saattaisivat joutua laskemaan sen määrää.

24 Puhtaasti taloudellisilla seikoilla ei kuitenkaan voida perustella niiden oikeuksien loukkausta, jotka yksityiset henkilöt saavat työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimusten määräysten perusteella.

25 On kuitenkin muistettava, että niiden perusteltujen syiden lisäksi, joihin jäsenvaltio voi vedota, on sen esitettävä toteuttamansa rajoittavan toimenpiteen sopivuutta ja oikeasuhteisuutta koskeva analyysi (asia C-8/02, Leichtle, tuomio 18.3.2004, Kok. 2004, s. I-2641, 45 kohta).

26 Esillä olevassa asiassa ei ole esitetty tällaista analyysiä. Ruotsin hallitus on väitteidensä lisäksi, esittämättä yksityiskohtaisia seikkoja niiden tueksi, vain viitannut teoreettiseen taloudelliseen rasitukseen, joka aiheutuisi kansalliselle sosiaalihuoltojärjestelmälle, jos siirtotyöläisen työskentelyjakso, jonka aikana hän on kuulunut Euroopan yhteisöjen yhteiseen sairausvakuutusjärjestelmään, otettaisiin huomioon AFL:n 4 luvun 6 §:ää sovellettaessa.

27 Tästä seuraa, että perusteltuna ei voida pitää työntekijöiden vapaan liikkuvuuden rajoitusta, joka johtuu siitä, ettei vanhempainrahan suuruutta laskettaessa oteta huomioon siirtotyöläisten työskentelyjaksoja, joiden ajan nämä ovat olleet vakuutettuina Euroopan yhteisöjen yhteisessä sairausvakuutusjärjestelmässä.

28 Ennakkoratkaisukysymykseen on siis vastattava, että perustamissopimuksen 48 artiklaa on tulkittava siten, että asiassa kyseessä olevan kaltaista kansallista lainsäädäntöä sovellettaessa on otettava huomioon kausi, jonka ajan työntekijä on ollut vakuutettuna Euroopan yhteisöjen yhteisessä sairausvakuutusjärjestelmässä.

Oikeudenkäyntikulut

29 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

EY:n perustamissopimuksen 48 artiklaa (josta on muutettuna tullut EY 39 artikla) on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaista kansallista lainsäädäntöä sovellettaessa on otettava huomioon kausi, jonka ajan työntekijä on ollut vakuutettuna Euroopan yhteisöjen yhteisessä sairausvakuutusjärjestelmässä.

Allekirjoitukset